

Kes reetis keda

Toomas elab Taadikveres ning töötab ettevõtjana. Tema ühemehefirma on juba 15 aastat tegelenud puitmaterjali müügiga. Lisaks on Toomas ka väga abivalmis inimene. Kõik Taadikvere elanikud teavad, et kui kraan kipub tilkuma või kui küülik on arvuti juhtmele üksnull teinud, siis Toomas tuleb alati rõõmsal meelel appi. Tema elus on tegelikult esikohal aga perekond. Toomase naine Linda töötab lähedalasuvas koolis keemiaõpetajana ning paaril on ka kolm last: kevadel lasteaeda lõpetav Klaara-Maria, just enda kaheteistkümnendat sünnipäeva tähistanud Ott-Uno ning gümnaasiumis õppiv Kaisa-Lenni. Nad veedavad argipäevaõhtuid koos lauamänge mängides ning perele meeldib ka ühiselt loodust nautida. Vaid Ott-Uno vingub vahel, et ei suuda teistega sammu pidada.

On märtsikuine päikseline pühapäev ning kogu pere on järjekordsel „Avasta Eesti“ retkel Käsmut avastamas. Pere jalutab rõõmsalt loodusrajal ja tüdrukud ümisevad lauldagi, kui järsku kõlab Ott-Uno hüüe, kes selgitab hüsteeriliselt teistele, et ta jalad lihtsalt ei liigu. Toomas võtab poja sülle ning viib ta koju. Kuna muidu terve poisiga juhtunu jahmatab kogu peret, viib ta Ott-Uno arsti vastuvõtule. Arst võtab Ott-Unoga juhtunut väga tõsiselt ning pärast mitmeid uuringuid diagnoosib tal Beckeri lihasdüstroofia. Selle harvikaiguse põhitunnuseks on aina süvenev lihasnõrkus. Haigusele ei ole siiani ravimit leitud. Ott-Uno hakkab käima füsioteraapias ning võtma kortikosteroide, mis aeglustavad lihaste kadumist. Liikumiseks peab ta hakkama kasutama ratastooli.

Pärast diagnoosi saamist on Toomase mõttemaailm täiesti sassis. Ta otsib abi internetist, kust peale mõningast tuhlamist leiabki ravimi, mis võiks Ott-Uno seisust parandada. Paraku pole asi nii lihtne. Leitud ravim on andnud positiivseid tulemusi küll hiirtega ning on juba kasutuses muusuguse lihasdüstroofia puhul, kuid ei ole teada, kas see annaks efekti ka Ott-Uno ravimisel. Siiski tunneb Toomas sisimas lootust. Selgub, et Ameerika Ühendriikides hakatakse uurima selle ravimi mõju Beckeri lihasdüstroofia puhul. Toomas saadabki Ott-Uno raviloo uuringut tegevatele teadlastele, kes ta kiirelt sobivaks tunnistavad.

Nelja kuu pikkune ravimiuuring läheb Ott-Unol lausa suurepäraselt. Ravimi toimel Ott-Uno seisund paraneb ja ta ei pea enam kasutama liikumiseks ratastooli. Pere rõõmuks saab ravim ka Eestis müügiloa, kuid Tervisekassa seda ei hüvita, peamiselt seetõttu, et ravim on kallid – 20 000 eurot kuus. Kuna Toomas on kogu elu teinud korralikult tööd ja raha kõrvale pannud ning ka sugulased aitavad, nii kuis jaksavad, siis kahe kuu varu ravimit saab ostetud. Rohkemaks perel ega sugulastel-tuttavatel raha ei jätku. Toomas hakkab kibekiiresti otsima võimalusi, kuidas pojale ravi edasi võimaldada.

Toomas otsib tulutult lisatööd puidusektorist. Suur otsimine juhib ta lõpuks päris hämaratesse kohtadesse. Ühel päeval kirjutabki Toomasele keegi Jevgeni, kes teab, et Toomas tegeleb metsaettevõtlusega. Jevgeni pakub Toomasele lihtsat, alguses isegi kummalist tööotsa: ta soovib saada pilte ning katastri kõlvikukaarti ühest Toomase tööobjektist Alutagusel, kus Toomase firma aasta tagasi riigile lageraiet tegi. Jevgeni esitab põhjendusena, et ta on ise alustav metsaettevõtja ning soovib näha, kuidas ökosüsteem on pärast lageraiet taastuma hakanud. Tasu kohalesõidu ning fotode klõpsimise eest tundub Toomasele väga hea, suisa 1000 eurot maatüki eest, ta otsustab pakkumise vastu võtta.

Töö sujub ning Toomas on rõõmus, et saab kergesti teenitud rahaga natuke lihtsamalt poja ravi eest tasuda. Jevgeni võtab Toomasega nädala pärast uuesti ühendust ning pakub, et kuna nende koostöö oli edukas, siis ehk võiks Toomas veel mõningatest raielankidest ning ka ehitistest pilte

saata. Seejuures on tasu juba suurem. Toomasel langeb kui kivi südamele, nüüd on tal võimalik poja ravi rahastada. Toomas võtab pakkumise vastu ning hakkab iga nädal Jevgeni saadetud koordinaatidel pilte tegemas käima ning neid talle saatma.

Järjekordsel pildistamisel tabab Toomast aga üllatus. Kui ta on teeäärsel raielangil Setomaal pildistamise lõpetanud, peab kaitsepolitsei ta kinni ning konfiskeerib telefoni koos fotodega. Toomas on segaduses. Talle esitatakse süüdistus karistusseadustiku § 232 lg 1 alusel riigireetmises, kui ta Eesti Vabariigi kodanikuna abistas välisriigi kodanikku Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse vastu suunatud vägivallata tegevuses. Selgub, et Jevgenile saadetud pildid on tehtud kohtadest, kuhu plaanitakse rajada kaitsepunktreid. Fotode eest maksti kokku 42 000 eurot.

Prokuratuur nõuab kohtus Toomasele karistuseks üheksa-aastast vangistust. Seejuures soovib prokuratuur kuulutada istungi riigisaladuse kaitseks kinniseks, sest Toomase tehtud pildid võivad sisaldada infot tulevaste kaitsepunkrite asukohtadest.

Toomas saab tagantjärele aru, et tema tegu võis olla vale ning teisele riigile kasulik. Ta siiski ei mõista, kuidas maatükkide ja ehitiste pildistamine võiks teha teda riigireetjaks. Maatükkidel võivad pildistamas käia kõik inimesed ning Maa-ameti kaardirakenduses on tasuta leitavad erinevad kaardid pildistatud kinnistute kohta. Seejuures tunneb Toomas, et riik on ta maha jätnud. Ta tegutses vaid poja elu ja tervise päästmise nimel, sest Tervisekassa Ott-Uno ravimit ei rahasta. Lisaks ei saa Toomas aru, miks on vaja kuulutada istung kinniseks. Tema arvates ei ole fotodel sellist infot, mida rahvas näha ei tohiks, sest ega tema ei teadnud, et pildistab punkrikohti. Toomas soovib avalikku kohtupidamist, et ka teised näeks, et ta pole midagi seadusvastast teinud.

Oled kohtunik. Sinu ülesandeks on lahendada kaasus ja otsustada, kas Toomas on pannud toime karistusseadustikus sätestatud kuriteo.

§ 232. Riigireetmine

Eesti Vabariigi kodaniku poolt välisriigi, välisriigi organisatsiooni, välismaalase või välisriigi ülesandel tegutseva isiku abistamise eest Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse või territoriaalse terviklikkuse vastu suunatud vägivallata tegevuses või riigisaladuse või salastatud välisteabe kogumise eest selle edastamise eesmärgil või selle edastamise eest välisriigile, välisriigi organisatsioonile, välismaalasele või välisriigi ülesandel tegutsevale isikule – karistatakse kuue- kuni kahekümneaastase või eluaegse vangistusega.

Kaasuse lahendamisel tugine eeskätt Eesti Vabariigi põhiseadusele.

Abistavad küsimused

1. Kas Toomas on täitnud talle etteheidetava kuriteokoosseisu? Kas kaasuse lahendust mõjutab asjaolu, et maatükkidel võis käia pildistamas igaüks ja Maa-ameti kaardirakenduses on tasuta leitavad erinevad kaardid pildistatud kinnistute kohta?
2. Kas Toomase kohtupidamine peaks toimuma kinnises menetluses?
3. Kas kohtuasja lahendamisel tuleks arvestada Toomase varasemat elukäiku, sealhulgas asjaolu, et Toomast pole varem kriminaalkorras kordagi karistatud?
4. Mis tähtsus võiks olla Ott-Uno haigestumisel ning faktil, et Tervisekassa ei hüvita tema harvikaiguse ravi?
5. Milline tähendus on asjaolul, et Toomas ei pruukinud täielikult aru saada enda tegude keelatusest?